

## ARCHITEKTURA



Architektura srvcovaně reaguje na parametry prudence se svažujícího pozemku. Minimalistická kompozice založená na souhře horizontály a vertikály.

# Pevně v zemi, a přitom v oblacích

V kopcích nedaleko Prahy se zrodil dům, jenž si zaslouží přívlastek futuristický

**Petr Volf**  
spolupracovník FORUM 24+

**A** Je v nejlepší slova smyslu neobvyklý. V takových domech, vyzářujících lehkost, sebevědomí a technologický pokrok, se odehrávají filmy z budoucnosti. Předběhl čas. V obci na kraji Prahy, která je vyhlášená svými vilami rozloženými na svazích členitých kopců střežících klikatící se koryto řeky, působí jako zjevení. Když se setmí a rozzáří se, sehrává roli vznášejícího se navigačního objektu.

## Jako by byl zbaven zemské tíže.

To, co se odehrálo, určilo samotné místo a jeho charakteristika. Jde o výsledek racionálního uvažování se zapojením maximální představitosti. Pozemek o rozloze šestnácti stovek metrů čtverečních se podobá sjezdovce: prudký, těžko přístupný a obrácený k severu, takže z velké části dne stíněný. Proto se architekti Ján Stempel a Jan Jakub Tesař rozhodli, že dům umístí nikoliv k cestě, kde je to obvyklé, protože nejsnadnější z hlediska zakládání i logistiky, ale usadí jej do nejvyšší možné polohy – prakticky až na samotný vrchol terénní vlny –, aby mohl čerpat jižní světlo. Šlo o to, nevýhody obrátit v přednosti a ze strmé parcely dostat maximum užítka. Proto si ostatně architektury najímáme.

Návrh vyšel z principu visutých staveb, přičemž nakonec zvítězila forma mostní konstrukce. Vzhledem k extrémním podmínkám si architekti uvědomovali, že budou muset experimentovat, a to nejenom z hlediska výtvarné formy vily, jež dostala podobu minimalistického hranolu, ale zejména s ohledem na statická a stavební řešení. Montovaná ocelová konstrukce se skládá z vnější nosné části, která překlene osmnáctimetrový rozestup mezi pilíři z monolitického železobetonu, a z vnitřní ocelové výplně převážně sloužící jako nosný rastr okeních výplní, ale také střešy či podlah. Jde o důmyslnou technologickou skládku, jejíž další články zahrnují monumentální okna (4,25 x 3 metry) od švýcarské společnosti Air-lux s patentovaným těsněním s kompresory nebo chlazení a topení napojením na tepelná čerpadla s vrtvy, jež objektu s nižší akumulací schopnosti zajišťují celoročně příjemné vnitřní klima.

Dům se projektoval v období 2015 až 2020, stavěl se v následujících letech, kdy došlo k příbrzdění prací v souvislosti s covidovou klauzurou, přičemž to nejdůležitější, totiž proces osídlování a úspěšného zabydlování, naplno proklul v letošním roce. Když k němu přijíždíte, už svou siluetou komponovanou skladbou horizontál a vertikál, jako je kdysi maloval František Kupka, ale hlavně Piet Mondrian, vzbuzuje pocit očekávání. Po vstupu minete ateliér a kolem vzdušného atria s atmosférou zenové zahrady přejdete do betonového tunelu vedoucího k pilířům s výtahem. Když se řekne „tunel“, tak to zní poněkud pochmurně, nicméně ten-

hle je pojat jako galerie umění. Chcete se v něm zdržet. Ale výtah se pochopitelně hodí, i když se dá použít také alternativní klasické schodiště.

Hlavní obytná část s jídelnou a kuchyní je intenzivní variace na téma prolínání vnějšího a vnitřního světa, na jeho propojování a dávkování, podle toho, jak je člověk právě naladěný. Prosklené stěny se snadno otevírají a vpouštějí dovnitř podzemní vánek. Plynule se přechází na jižní terasu nebo na horní část zahrady, kde je na dřevěném platu venkovní posezení a také nenápadný bazén kolmo směřující k pilířům. Všechno je sice hypermoderní, ale je to podáno s věcností a přirozeností, díky čemuž je vám jasné, že to tak prostě muselo být. Nemáte pocit nepatřičnosti, ale samozřejmosti. Na obou koncích hranolů jsou ryze soukromé části. V západní se nachází ložnice a koupelna rodičů, ve východní mají zase svůj ráj děti: jedná se o symetrické členění ve výsledku přínášející jednak harmonii, jednak rovnováhu, která je pro vznášející se vilu zásadním prvkem i leitmotivem.

Architekti Ján Stempel a Jan Jakub Tesař, jejichž kvalitní rodinné domy se staly jakýmsi zlatým architektonickým standardem, spolu tvoří už od roku 2008. Architekturu pokládají za službu. Tvrdí, že pokaždé záleží na dvou faktorech: na povaze stavebníka a také na kontextu, do něhož jako architekti vstupují. „Je to jednoduché,“ vysvětluje Ján Stempel, „vždycky jen chceme navrhnout dům na dané místo pro danou rodinu. Nic víc, nic méně. Nikdy jsme k projektu nepřístupovali tak, že bychom zhmotňovali určitý koncept nebo a priori hledali inova-

tivní cestu. Každý klient je osobitý, jiný, specifický a my pro něj chceme navrhnout dům, který by odrážel jeho způsob života.“

## Mají zvláštní metodu.

Než se dají do práce, poznávají budoucí obyvatele. Všichni členové rodiny, včetně dětí, musí napsat slohové cvičení na téma, jak si představují dům, v němž by chtěli bydlet. Pravidla jsou předem daná. Každý píše za sebe, nesmějí se navzájem ovlivňovat, protože architekti chtějí vědět, co si kdo opravdu myslí. Zajímá je běžná rodinná rutina, touhy, ideály a hodnoty, jež jsou pro lidi, s nimiž vstoupili do velmi intimního kontaktu, příznačné. Následně se je snaží vtělit do skici, a i když to zní možná nadneseně, vzniká svého druhu rodinný portrét. Většinou k jeho vystižení stačí už první verze, jež se postupně rozpracovává do finální podoby díla.

Rozsah architektonických přístupů Jána Stempela a Jana Jakuba Tesaře je bohatá, zahrnuje minimalistické „kostky“ a „kvádry“ stejně jako domy završené sedlovými střechami. Nezávisť u jednoho stylu či formy. Stejně jako jsou schopni navrhovat novostavby, tak se osvědčili coby autoři velmi progresivních rekonstrukcí, které dodaly novou energii například prvorepublikovým vilám či řadovým domům ze sedmdesátých a osmdesátých let minulého století. Klíčovým příspěvkem Stempela a Tesaře k problematice vztahu starého a současného se stala jejich přestavba mlýna v Povltaví, kterou mezinárodní porota České ceny za architekturu 2018 vybrala mezi osm finalistů,

jako jediný rodinný dům. Letitou vlhkostí prostoupený a zdevastovaný mlýn oživil neobyčejně silným gestem, jež sami pojmenovali jako „amputaci trupu“. Přesně to vystihuje jejich přístup: neboť oddělili štít od zbytku objektu, a umožnili tím, aby dovnitř mohlo přijít přímé světlo v dosud nepoznané míře. Dům se opět mohl nadechnout.

Ve sféře konverzí šlo o revoluční gesto. Levitující dům je na opačném typologickém pólu, ale vyznačuje se stejným novátorstvím, pouze použitým v odlišných podmínkách. Dovolím si osobní poznámku. Když jsem v roce 2018 uviděl jeho vizualizaci, byl jsem přesvědčen, že v takové podobě nemůže vzniknout. Opak je pravdou: skutečnost předčila vizi, ba je lepší, navíc podpořená překrásným ztvárněním přílehlé krajiny architektem Vladimírem Sittou. Nyní nepochybuji o tom, že bude publikován v mnoha prestižních přehledech o významných počinech a bude získávat významná ocenění, jež si zaslouží stejnou měrou architekti i stavebník. Levitující dům vyjadřuje odvážnou povahu investora, který chtěl nekompromisně zhmotnit sen o svém místě k životu: Je pevně usazen v zemi, a zároveň směřuje neustále k oblakům.

Autor je novinář a spisovatel zabývající se výtvarným uměním, designem a architekturou. Pro FORUM 24+ připravuje pravidelnou rubriku **Volfův revír**, věnovanou výrazným architektonickým realizacím.